

pasztalható normabeli eltéréseket. A kontrasztív alapú nyelvészeti hibaelemzés mint módszer még sok lehetőséget rejt magában, és ahogy azt Petrič munkája is tanúsítja, eredményei hozzájárulhatnak az idegennyelv-oktatás hatékonyságának növeléséhez.

Tóth József a *Vergleich der Repräsentationsmodelle zur Beschreibung der Wortbedeutung im Gedächtnis* című tanulmányában a két legismertebb szemantikaelmélet, a disztinktív szemantikai jegyek segítségével történő komponenses elemzés és a prototípuselmélet kerül összehasonlításra. A szerző a kétféle megközelítés előnyeit és hátrányait bemutatva amellet érvel, hogy a komponenses elemzés és a prototípuselmélet a lexikai jelentés tanulmányozásának nem alternatív, hanem egymást kiegészítő módszereként kerüljön felhasználásra.

A fejezet egyedüli kultúratudományt képviselő tanulmánya Barabás László *Auslandsdeutsch – Volksdeutsch: Beiträge zu einer Terminologiefrage* című írása. A német nyelv pluriareális jellegéből adódóan kézenfekvő, hogy az összefüggő német határokon belül, illetve kívül élő anyanyelvi beszélők megnevezésére különböző terminusok vannak, illetve voltak használatban, mint pl. *Volksdeutsche, Reichsdeutsche, Volksgermanen, Auslandsdeutsche, Grenzlanddeutsche, Deutschtum im Ausland* stb. A szerző a XX. század történelmi eseményeinek tükrében bemutatja az ezzel összefüggő különböző fogalmak létrejöttét, fejlődését, a mögöttük meghúzódó politikai ideológiát.

Összességében elmondható, hogy a kötet – a fent említett sokféleség, a helyenként tematikusan „kilógó” tanulmányok ellenére is – számos figyelemre méltó, szakmailag értékes, továbbgondolásra és további tudományos vitára érdemes gondolatot tartalmaz, és a téma iránt érdeklődő szakemberek számára bátran ajánlható.

Szabó Csaba – Harsányi Mihály

Juhász Valéria

Be the Best! General knowledge workbook

Szeged: Mozaik Kiadó, 2010. 87 p.

„A Be the Best sorozat azoknak készült, akik az angol nyelvet a mindennapi életben szeretnék használni.” – áll a könyv hátsó borítóján található ismertetőben. Mielőtt azonban alaposabban végignéznénk és kipróbálnánk tanítványainkkal a benne szereplő feladatokat, érdemes az első benyomásra is összpontosítani, hiszen a munka 11–14 éves tanulóknak szól, akiknek az érdeklődését elsősorban a színes ábrák, a jól megválasztott képek és az ismerős dolgok keltik fel. Mindezekben bővelkedik ez a közel 90 oldalas, tantárgyak szerint tagolt kiadvány, melynek már a borítója is elárulja, hogy nem hagyományos nyelvkönyvet tartunk a kezünkben. Angol nyelven közvetít az általános műveltség részének tekinthető ismereteket hat tantárgy: a művészettörténet, történelem, informatika, matematika, geometria és természetismeret (biológia és földrajz) területéről, és játékos módon megtanítja a hozzájuk tartozó szakszókincs egyes fontos elemeit.

A tanulók aktív részvételére alapozó munkafüzetről van szó. A feladatok változatosak, játékosak. Egy részük hasonlít a tantárgyak magyar nyelvű oktatásában alkalmazott feladatokhoz (pl. szöveges feladatok matematikából, ábrák/képek felcímkézése), egy másik részük pedig a kommunikatív nyelvoktatásban előforduló feladatok mintájára készült (pl. szöveg kiegészítése, szövegértési feladatok, igaz/hamis állítások, feleletválasztós tesztek). Ez utóbbiak a különböző vizsgákon (felvételi, nyelvvizsga) előforduló feladatokhoz (gap-filling, multiple-choice test) hasonlóak, így a könyv egyúttal több tantárgyat átfogóan felkészít a tanulók életében később várható „tudáspróbákra” is, gyakran előforduló feladattípusok megoldásának technikáját is begyakoroltatja. Egy-egy manuális tevékenységet igénylő feladat is szerepel a könyvben, pl. térkép vagy ábrák rajzolása, de

akár a művészettörténet szókincsének tanítása közben ismertetett piramiskészítést is ki lehet próbálni: nem csak passzívan. Mivel a feladatok egyszerűek és jól érthetőek, a füzet végén pedig megoldókulcs található, az anyagot könnyen használhatják a gyerekek önállóan is akár az iskolai órán, akár az otthoni tanulás során.

A *Be the best!* megfelel a nem szakrendszerű oktatás több tantárgyat átfogó koncepciójának, így a fentebb ismertetett előnyök mellett azért is érdemes beiktatni az általános iskolában használt nyelvkönyvek mellé, mert valószínűleg jól illeszkedik sok iskola új pedagógiai programjához az 5–6. évfolyamon.

Első alkalommal a munkafüzetet használó nyelvtanár is szembesül néhány új kihívással. Sokan nem ismerjük pontosan a más tantárgyak keretében oktatott anyagot, nemcsak régi tudásunknak, hanem a pusztán szakszókincknek egy részét is elfelejtettük már gimnáziumi-főiskolai tanulmányaink befejezése óta: most jó alkalmunk nyílik az ismétlésre, tudásunk bővítésére. Még fontosabb, hogy az ábrák és a feladatok módszertanilag inspirálóak, pl. a képek jól használhatóak szó- és memóriakártyák készítésére, egy-egy feladat pedig vita, beszélgetés elindítására is szolgálhat.

A recenzens kedvenc fejezete a „History – prehistoric and ancient times” [Történelem – őskor és ókor] című rész, amely jól illeszkedik az általános iskola ötödik osztályának tananyagához (és természetesen az előtte található „Art – prehistoric and ancient times” [Művészet – őskor és ókor] című fejezethez). Ezeket az oldalakat is szép színes képek és ábrák élénkítik. A feladatok nemcsak az őskorral és az ókorról kapcsolatos tudástanyagot közvetítenek, hanem mai életünkkel kapcsolatos információkat is felelevenítenek, illetve az ehhez szükséges szókinccset gyakoroltatják: pl. az olimpiák kapcsán átismételhetjük angolul a sportágak megnevezéseit, vagy térkép segítségével megkereshetjük az újkori olimpiák helyszíneit. Ez még egy felnőtt számára sem könnyű, ugyanakkor igen inspiráló feladat.

Szintén nagyon tetszik az „Informatics” [Informatika] fejezet. Ebben jó pár közismert, az anyanyelvünkben is angolul használatos kifejezés szerepel, ezért az elején található „bemelegítő” feladatok valószínűleg nem jelentenek komoly nehézséget a számítógépekhez kiválóan értő ifjúságnak. És vajon nekünk, egy másik generációhoz tartozó nyelvtanároknak?

A „Geometry” [Geometria] fejezetet viszont kicsit nehéznek érzem, ezért nem is próbáltuk ki órán a gyerekekkel. Magát a tantárgyat (illetve a matematika tárgy anyagának geometriát felölelő részét) is a legnehezebbek között emlegetik a tanulók; idegen nyelven komoly kihívást jelentett volna belevágunk a feladatok megoldásába.

Egy-két bővítési lehetőséget tartok említésre érdemesnek. Bár a kiadvány utolsó oldalain gondosan kidolgozott, az angol szavak kiejtésének fonetikai átírását is tartalmazó szószedet található, nyelvtanárként örülnék neki, ha a könyvhöz (audio) hanganyag is kapható lenne. Ez komoly segítséget jelentene a begyakoroltatni kívánt szóanyag helyes kiejtésének elsajátításához (nemcsak a diákok számára...). Mind az órai alkalmazást, mind az önálló tanulást kiegészíthetné digitális tananyag (játékok, feladatok).

A földrajzi ismereteket gyakoroltató fejezetet („Science – maps”) még néhány, az angolszász világ országaival kapcsolatos feladattal bővíteném a következő kiadásban. A tantárgyak körét érdemes lehetne még kiegészíteni a technikával és a rajzzal. Mint már említettem, vannak a könyvben nagyon ötletes, manuális tevékenységet igénylő feladatok: az ezekhez hasonlókból lelkes tanulók valószínűleg többet is szívesen kipróbálnának. A különböző kézműves tevékenységek leírásával, az egy-egy alkotás elkészítéséhez szükséges lépések bemutatásával a szövegértés igen élvezetes módon fejleszthető, és a gyakorlati életben is jól hasznosítható további nyelvtudáshoz jutnának a diákok.

Végül, de nem utolsósorban: „The proof of the pudding is in the eating” [A puding

próbája az evés], hogy stílszerűek legyünk. Kipróbáltuk a munkafüzet egyes részeit egy emelt óraszámú angol nyelvet tanító, de nem tagozatos iskolában. Általános tapasztalatunk az volt, hogy a könyvben szereplő ismeretanyag és az itteni gyerekek nyelvi szintje nincs összhangban egymással, tehát az ötödikes történelem vagy földrajz tananyaghoz tartozó feladatokat még nem értik meg angolul. Csak a legjobbak élvezték, hogy az angolórán kívül is használniuk kell a nyelvet. Az értetlenkedés oka valószínűleg a feladat újdonsága lehetett, ezen hosszú távon segíthetünk, ha hozzászoktatjuk tanítványainkat, hogy más szaktárgyi órákon is találkozhatnak az idegen nyelvvel. Ehhez természetesen olyan kollégákkal kell együttműködnünk, akik nem nyelvszakos tanárként haladó szinten értik és beszélnek az angolt. Ha nem ragaszkodunk ahhoz, hogy pl. az ötödikes szaktárgyi anyagot ötödik osztályban dolgozzuk fel a gyerekekkel angolul, hanem csak később (hetedik tájékán) foglalkozunk vele, akkor már jóval többet megértenek a feladatokból. Az angolórákon használt tankönyvek kiegészítésére, az érdeklődő diákok motiválására és a tehetséggondozáshoz viszont nagyon jól használható ez a kiadvány. Fentebb említett sok pozitívumát szem előtt tartva mindenképpen ajánljuk a két tannyelvű és tagozatos iskolák diákjai és tanárai számára.

Szabó Andrea

Pintér Márta

Nyelv és politika Írország történetében

Veszprém: Pannon Egyetemi Kiadó, 2008. 239 p.

Írország kiváló kutatási terepet adhat számos tudományág kutatóinak, hiszen nemcsak egy csodálatosan zöld szigetről van szó, ahol koboldok bújnak meg az erdőkben és mindig esik az eső, de egy olyan szigetről is beszél-

lünk, amelynek viharos történelme iránt nemcsak az utazó és a művelt olvasó, hanem a kutató is érdeklődést mutathat.

Mindezidáig nem jelent meg hazánkban hasonló, az ír nyelvvel foglalkozó szakkönyv. A XXI. század és az Európai Unió oktatáspolitikájának kérdése vajon hogyan találkozik Írországban? Személyes tapasztalataim azt mutatják, hogy az ír emberek nem szívesen és nem sok szituációban használják őseik nyelvét (kivételet képeznek az úgynevezett *Gaeltacht* területek). Ugyanakkor az iskolai oktatás kötelező részeként minden írországi tanuló találkozik a nyelvvel, még a bevándorlók is. Későbbi életükben azonban mindez kevés szerepet játszik. Legnagyobb mértékben vélhetően William Butler Yeats fogalmazta meg e nyelvhez való viszonyát, mely a lakosság többségének véleményét is tükrözi: „Az ír a nemzeti nyelv, de nem az anyanyelvem”. Státuszát tekintve az ír nyelv Írország első hivatalos nyelve, ám az angol a legelterjedtebb. Európai státuszát tekintve fontos megjegyezni, hogy 2007. január 1-től az Európai Unió korlátozott státuszú hivatalos nyelve is.

Az ír nyelvpolitika megismeréséhez, a kutatáshoz elengedhetetlen történeti szemszögből tekinteni a nyelvi változásokra.

Pintér Márta a veszprémi Pannon Egyetem Angol-Amerikai Intézetének oktatója, a doktori disszertációjához végzett kutatásait tartalmazza ez a monográfia. A munka tagadhatlanul interdiszciplináris, hiszen egyaránt megismerjük a sziget történetét és ezzel párhuzamosan a végbemenő nyelvi változásokat. Pintér Márta elkötelezett „irlandisztikus”-ként kutatja a szigetország történetét, elsősorban nyelvtörténeti, nyelvpolitikai céllal. Vizsgálatának célja megrajzolni az Ír-sziget nyelvpolitikai történetét az i. sz. V. századtól kezdve a szuverén ír állam létrejöttéig, mert ugyan nemzetközi viszonylatban, főleg angol nyelvterületen számos szerző foglalkozott már az ír–angol nyelvcserével, ilyen jellegű: a történeti és nyelvpolitikai szemlélet ötvöző, szisztematikus vizsgálat azonban csak korlátozottan született. A vizsgálat kiin-